

Tisková zpráva, Brno, 14. února 2024

Brněnští přírodovědci navrhnou, jak lépe ochránit migrující ptáky a netopýry před auty na silnicích

Stále častěji dochází ke smrtelným kolizím živočichů s jedoucími automobily. Více než 10 % populace ptáků a netopýrů bohužel zahyne na silnicích. Výzkumníci z Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity se proto pustili do projektu, díky kterému by mohli tento nelichotivý trend významně změnit. Cílem projektu je vytvořit elektronickou mapu rizikových území a navrhnout efektivní ochranné stěny podél silnic.

Přestože v sousedním Německu můžeme vidět v okolí silnic různé typy ochranných stěn mnohem častěji než v České republice, v obou zemích chybí důkazy o jejich účinnosti. Vědci proto budou v rámci projektu Zachování bezpečných migračních koridorů pro létající obratlovce v česko-saském příhraničí zkoumat chování a aktivitu ptáků a netopýrů při přeletech různých typů ochranných stěn. Díky získaným datům budou moci doporučit stěny s největší efektivitou ochrany vůči kolizím.

„Hlavním cílem projektu, který bude trvat do konce roku 2026, je ochrana biologické rozmanitosti na migračních koridorech sasko-českého pohraničí. Biologickým průzkumem, zhotovením databáze a elektronické mapy rizikových území a testováním vhodných ochranných opatření minimalizujeme negativní dopady nových silnic i zkapacitnění těch stávajících,“ přiblížil obsah projektu Tomáš Bartonička, hlavní řešitel projektu a vedoucí pracoviště Výzkum obratlovců na Přírodovědecké fakultě Masarykovy univerzity.

Silniční síť se v obou zemích postupně rozšiřuje a také množství automobilů na silnicích se neustále zvyšuje. Dochází tak k významnému nárůstu fragmentace krajiny. „Zejména v místech, kde migrační koridory létajících obratlovců kříží pozemní komunikace, jsou ochranné stěny jediným možným řešením, jak omezit smrtelné kolize živočichů s automobily,“ vysvětlil Bartonička. Vymezení oblastí, kde by měly být ochranné stěny instalovány, stejně jako testování jejich typu, je proto klíčové pro zachování prostupnosti krajiny. V Sasku existují ochranné stěny z různých typů materiálů, plné nebo zhotovené z pletiva. Nicméně nebylo dosud ověřeno, zda svoji ochrannou funkci plní a jaká je případná míra efektivity jednotlivých typů. V ČR byly prozatím dosud instalovány pouze protihlukové plné stěny. Ty ale musí splňovat nezbytné technické normy a náklady na jejich výstavbu jsou vysoké, nelze je tedy instalovat příliš často.

Základní principy a průběh výzkumu popsal Erik Bachorec, koordinátor terénního výzkumu z Ústavu botaniky a zoologie Přírodovědecké fakulty MU: „U současných stěn, bude probíhat vizuální, akustický, termovizní výzkum a měření dopravním radarem, který ověří, jak stěny mění chování létajících obratlovců při přeletech silnic a jak stěny snižují jejich mortalitu. Na dvou lokalitách mimo silnice budou postaveny také kontrolní mobilní modifikovatelné stěny. Již existující stěny u silnic totiž nelze měnit a chceme si také ověřit, jestli zvířata po přerušení koridorů již nezměnily chování. Na základě analýzy zisků a ztrát pak bude doporučen nejvhodnější typ stěny.“

Významnou součástí projektu, který je spolufinancován v rámci programu Interreg Česko-Sasko (2021–2027), bude dvojjazyčné doporučení pro správce komunikací a orgány ochrany přírody řešící riziková

Kontakt:

Leoš Verner, Přírodovědecká fakulta Masarykovy univerzity, M: +420 771 230 942, E: verner@sci.muni.cz

křížení silnic s koridory v česko-německém pohraničí. Výsledky z terénních šetření budou pomocí elektronické mapy využity i pro ostatní významná křížení tzv. zelené a šedé infrastruktury. „Mapa bude kategorizovat rizika a vymezí lokality, kde ochranné stěny mají potenciál snížit mortalitu létajících obratlovců. Ve spolupráci s Ředitelstvím silnic a dálnic připravíme také technickou dokumentaci nízkonákladové ochranné stěny z recyklovatelných materiálů využitelné v obou zemích,“ doplňuje Tomáš Bartonička.

Ve druhé polovině roku 2026 se pak uskuteční dvojjazyčné semináře pro krajské úředníky, orgány ochrany přírody a správce komunikací, na kterých budou výše zmiňovaní seznámeni s výsledky studie, všemi podklady a možnostmi jejich využití. To by mohlo pomoci snížit negativní vliv člověka na rozmanitost regionálních druhů a v budoucnu urychlit proces hodnocení vlivů staveb silnic na ptáky či jiné létající obratlovce.

Projekt: Zachování bezpečných migračních koridorů pro létající obratlovce v česko-saském příhraničí

Projekt bude probíhat do konce roku 2026 a je financován Evropskou unií částkou přibližně 752 tisíc EUR v rámci programu Interreg Česko-Sasko (2021-2027), prioritní osa 2: Změny klimatu a udržitelnost. Lead partnerem projektu je Masarykova univerzita (Přírodovědecká fakulta MU), kooperačními partnery jsou Centrum dopravního výzkumu, v.v.i., Brno a Senckenberg Gesellschaft für Naturforschung. Strategické partnery představují: Ředitelství silnic a dálnic ŘSD, Karlovarský, Liberecký KÚ a Sächsischen Landesamtes für Umwelt LfULG.